

Paradisöar på väg att försvinna

OMVÄRLDEN SAKNAR SVAR Klimatmigration pågår här och nu, och kommer i framtiden att ställa helt nya krav på det internationella samfundet. Vad händer då en ö-stat försvinner under vattenytan? Än så länge saknar omvärlden svar.

TEXT: JENNY STIERNSTEDT

Kiribatis president Anote Kong vid sitt Sverigebesök i våras. I förgrunden bistandsminister Isabella Lövin (MP). FOTO: TOMAS ONEBORG

1 Ö-STATER KÖPER LAND
Omkring 1,7 miljoner människor bor på öar så låglänta att deras hem en dag kommer att bli obeboeliga. När Kiribatis president Anote Tong i våras besökte Stockholm berättade han i en intervju med SvD att del av hans befolkning redan tvingats lämna

sina hem för att, inom landet, flytta till högre punkter.
– Men vi har inga berg som i Sverige, sade han.
Migrationen pågår, här och nu. Nya Zeeland har de senaste åren hanterat ett par uppmärksammade ansökningar om uppehållstillstånd där klimatförändringarna angetts som skäl till flytt.
En man från Kiribati fick nyli-

gen avslag, medan en familj från Tuvalu i fjol fick stanna. I det senare fallet ansågs familjens starka band till sitt nya hemland vara ett av de starkare skälen till beslutet.
Ö-nationerna förbereder sig också genom att köpa land i andra stater. Primärt handlar det om försörjning av befolkningen, då det förändrade klimatet gjort marken hemma svårare att odla.

Havsnivån kan komma att stiga med så mycket som en meter till år 2100, anser vissa forskare. Detta innebär ett stort hot mot bland annat Kiribati i Söderhavet. FOTO: DAVID GRAY/REUTERS

När öarna försvinner under vattenytan kommer inte heller staten att finnas kvar, enligt nuvarande internationell rätt. FOTO: DAVID GRAY/REUTERS

2 FÅR LÄNDERNA FINNAS KVAR?

Öarna i sig kommer att fortsätta att finnas kvar långt efter att de blivit omöjliga att bo på. Men när de försvinner under vattenytan – då kommer inte heller staten att finnas kvar, enligt internationell rätt.

– Gränserna flyttas inåt när vattenytan höjs, säger Jörgen Ödalen, forskare i statsvetenskap vid Linköpings universitet.
För att länderna ska fortsätta att existera menar vissa att det bästa vore att frysa gränserna (1982 är ett år som nämns). På så vis skulle ö-staterna få ett fast definierat territorium, i enlighet med Montevideokonventionens principer. Andra hävdar att en stat blir till då den erkänns av andra.

– Det har skett förr. Ett exem-

pel på en anomali i den internationella rätten är Malteserorden, en territoriellös mikrorostat med tre medborgare som har permanent observatörsstatus i FN och erkänns som suverän av många länder, säger Jörgen Ödalen.

” Gränserna flyttas inåt när vattenytan höjs.

Jörgen Ödalen forskare vid Linköpings universitet.

Evakuerade ö-nationer skulle med liknande lösningar kunna existera med bibehållna kulturella identiteter, fungerande ekonomier och exilregeringar som fortsatt kan bevaka sina befolkningars intressen.

” Vi har inga berg som i Sverige.

Anote Tong, Kiribatis president, med anledning av att hans befolkning tvingats lämna sina hem för att flytta till högre punkter.

3 VAD HÄNDER MÄNNISKORNA?

En uppenbar risk om staterna kan fortsätta existera är att det kan bli svårare för befolkningen att beviljas medborgarskap i ett annat land, enligt Jörgen Ödalen.

– Det kräver att mottagarländerna accepterar dubbelt medborgarskap. Får de inte det kan de bli de facto statslösa, säger han.

De facto statslös innebär att du är medborgare i en stat som inte har möjlighet att skydda dig, vilket generellt sett anses vara ett stort problem.

Jörgen Ödalen argumenterar i sin forskning för att människor från ö-staterna ska få migrera

fritt. En ny internationell överenskommelse, lik Nansenpassen efter första världskriget, bör erkännas som princip i klimatförhandlingarna.

– De länder som tar emot flest människor och får högst kostnader ska kompenseras av dem med högst koldioxidutsläpp, säger han.

Kritikerna menar att förslaget saknar realism.

Bättre vore regionala överenskommelser:

– Vi försvarar oss med att det har gjorts förr och att det inte handlar om så många människor. Men regionala överenskommelser om att ta emot klimatemigranter är också viktiga och på kort sikt mer realistiska, säger Jörgen Ödalen.